

ВСТУП

Консцієнтальна війна. Вичерпне наукове пояснення того, що відбувається в українському інформаційному просторі, зокрема на ТБ.

А. Колодій

Агресія РФ проти України, анексія Криму, розгортання збройного проросійського сепаратистського руху на Донеччині стали на початку 2014 р. для нашої держави надзвичайними викликами, з якими вона вперше стикнулася на 23-му році своєї новітньої історії. До цього часу Україна – багатонаціональна і багатоконфесійна країна була чи не єдиною на пострадянському просторі, яка спромоглася уникнути запеклого громадянського протистояння. Нинішні події, нав'язані ззовні, створили ситуацію, коли вперше після завершення Другої світової війни Україна була вимушена боронити своє суверенне існування, що потребувало мобілізації зусиль не лише політичної влади, але й усіх суспільних інститутів, всього суспільства.

Загальна ситуація була суттєво ускладнена й тим, що РФ у боротьбі проти України застосувала новий вид агресії – **«гібридну війну»**, в якій, окрім комплексного застосування класичних прийомів ведення збройних дій, особлива увага надавалася «інформаційній війні», яка набула щодо України тотального характеру. Повною мірою це знайшло вияв в інформаційно-пропагандистській політиці РФ, яка за останні роки, вдаючись до радянських та геббельсівських атаків, перетворила канали інформації на потужний засіб відвертої пропаганди, маніпулювання суспільною думкою. В цьому разі йшлося про намагання країни-агресора публічно залишитися стороною, непричетною до військово-політичного конфлікту, локалізованого на материковій Україні, до частини Донбасу, нав'язати свою волю українському народу (окрім латентного збройного втручання) з допомогою інших засобів, у тому числі за рахунок підміни реальних уявлень про характер подій і явищ інформаційними фантомами – відповідним підбором і формою подачі інформації, «густо замішаній» на пропаганді. Її мета полягала в формуванні «потрібної» суспільної думки, що

мало слугувати консолідації навколо Кремля російського суспільства (створення «образу ворога», «зовнішньої загрози» тощо), натомість, розкладу й деморалізації супротивника – українських громадян. При цьому, останні мали стати не лише об'єктом російського інформаційно-пропагандистського впливу, спрямованого на зміну їхніх ціннісно-ментальних установок, звичної ідентичності (перетворення українців на «малоросів», «руських»), але учасником антиукраїнської деструкції.

Потужна антиукраїнська атака, аналогічна до періоду «помаранчевої революції», була розпочата з боку РФ наприкінці 2013 р., коли Євромайдан, Революція Гідності зображувалися інформаційно-пропагандистськими каналами РФ не інакше як «антидержавний переворот», «хаос», «розпад України». Вже тоді були створені умови для успішної експлуатації тез про необхідність захисту «росіян», «російськомовних громадян» України від «київської фашистської хунти».

Метою даного дослідження було: вирішити важливе науково-практичне завдання – дослідити недоліки інформаційної політики Української держави в Донбаському регіоні та можливості збільшення її ефективності; виокремити політико-інформаційні напрями боротьби із антиукраїнською пропагандою з боку зовнішніх та внутрішніх (суб'єктів громадянського суспільства із антиукраїнською спрямованістю – церковними, партійними та іншими структурами) акторів, як на Донбасі, так і в інших «проблемних регіонах».

У контексті дослідження особливостей політики (у т.ч. регіональної, інформаційної, безпекової) держави здійснена спроба проаналізувати та пояснити, як специфіка політичної поведінки та суть політичних цінностей/пріоритетів місцевих акторів (у т.ч. зі сфери громадянського суспільства), а також маніпулятивні зовнішні виклики/впливи конструювали політичну свідомість, ідентичності та політичний вибір локального соціуму Донбасу. Виокремлено «слабкі місця» системи інформаційної безпеки Донбасу в останні роки й на сучасному етапі та з'ясовано причини, які завадили ефективній протидії сепаратистським викликам. Визначено ризики в інформаційно-безпековій сфері на наступний період й розроблено рекомендації щодо управління політичними ризиками, «політичним хаосом» на Донбасі.

Проект спрямований на: обґрунтування політико-інформаційних інструментів, використання яких сприятиме: а) розвитку «українськості» регіонів із більшим чи меншим «сепаратистським потенціалом», посиленню їхньої інтегрованості в український політичний простір; б) зростанню інформаційної конкурентоспроможності України як держави; в) посиленню політико-інформаційної безпеки держави.

Доповідь підготовлено фахівцями Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України за результатами виконання наукової роботи «Донбас у системі інформаційної безпеки держави: регіональні особливості, зовнішні виклики, інструменти боротьби з антиукраїнською пропагандою» відповідно до результатів конкурсу наукових проектів у рамках цільової комплексної програми наукових досліджень НАН України.